

NOICA ESOTERIC

2007

În România unii își amintesc că în acest an, 2007, se împlinesc 200 ani de la apariția FENOMENOLOGIA SPIRITULUI a lui Hegel și la 4 decembrie 20 ani de la moartea lui Constantin Noica.

„De ce, având filozofi, nu avem și o istorie a filozofiei românești”, se întrebă quasi retoric, tot în acest an H.R. Patapievici?

Noica a fost filozof, dar în spectacolul Școlii de la Păltiniș a fost receptat mai ales ca om de cultură accesibil. În anul morții sale, în Epistolarul prezentat și îngrijit de Gabriel Liiceanu e publicată o scrisoare a Marianeii Șora (din 1984) în care scria: „după părerea mea, Noica aduce în cultura noastră ceea ce n-ar trebui, sau contrariul a ceea ce ar trebui”. Argumentul principal era că vrăjește incorect și fără sens adânc tinerii: „personalitatea hipertrofică și imperialistă a lui Noica ... trimite tentacule, încercând să strângă la piept pe alții – îmbrățișare ce i-ar putea sufoca – le toarnă în urechi cântece de sirenă, uzează de mijloacele unei cochete, ale unei Circe a amiciției – totul pentru ai cuceri pe ceilalți pentru formula sa existențială ”.

Aceasta să fi fost totul? Ar fi păcat să se uite câteva sfaturi și idei pe care Noica le repeta în intimitate, în afara scenariului – prefigurată și expusă în Jurnalul său din timpul războiului – de a exersa o școală de înțelepciune cu tineri dăruți, pe care Jurnalul de la Păltiniș a materializat-o.

Una din insistentele sale pretenții era ca fiecare să încerce a excela în profesia pe care și-a ales-o și căreia i s-a dăruit. Era un îndemn la virtute, căci ceea ce românii au tradus prin acest cuvânt, Aristotel exprima prin „areté”, care tocmai excelență într-un domeniu al practicii înseamnă. Deci, medicul să fie bun medic, matematicianul matematician, agronomul agronom, criticul literar critic literar și filozoful filozof. Toți cunosc, deși unii se prefac a uita ditiramba sa privitoare la „lăutărismul” cultural de tip Cantemir. Filozofia este și ea o meserie, iar cine i se dedică ar trebui să o ieie în serios și să excelleze în ea. Ideea Școlii de la Sibiu și căutarea de tineri hiperdotați din toate specialitățile, la acest aspect se referă explicit. Nu pare, cel puțin privită azi, o idee care să fie contrariul de ceea ce cultura noastră avea și are nevoie.

Apoi, sunt referirile biblice, mai ales două la care revenea cu insistență. În primul rând parabola fiului risipitor cu analiza problematicii fratelui acestuia. Tema, care rezumă gândul său

etic, e expusă destul de ezoteric în Povestiri despre om, text prin care încerca să îi explice lui Al. Paleologu – pe când erau împreună cu domiciliul forțat la Câmpulung Muscel – Fenomenologia Spiritului a lui Hegel. Dar această operă capitală a istoriei filozofiei are și ea straturile sale de profunzime ale gândului, cel analiticii Dasein-lui, fiind zona de suprafață. În adâncime, textul se frământă din răputeri să dezvolte temele din unica lucrare filozofică pe care Hegel o amintește în carte: Parmenidele lui Platon. Deci, tema Unu Multiplu, Altul, Alteritate, toate sub cupola devenirii și în perspectiva reflectivității sinelui.

A doua referință a lui Noica la Biblie, pe care o repeta insistent, dar care părea mai de neînțeles, era mirarea privitor la faptul că Dumnezeu cel unic are un singur fiu pe care îl sacrifică în istorie. La acest punct filozoful se oprea meditativ, argumentând că nu poate fi urmată provocarea acestui gând decât prin analogie speculativă.

Profesioniștii gândului, cei ce s-au antrenat și excelează în filozofie vor medita probabil asupra acestui mesaj, obscur la prima vedere, ce apare la sfârșitul Ontologiei și în care Noica îl invocă pe Heraclit:

“Ajunsă aici, ontologia nu mai poate vorbi decât *analogic* ... se poate concepe o a a treia instanță a ființei, dincolo de elementul deveninței, care se distribuie în elemente; dar una *de aceeași ființă* cu devenința ... La orice treaptă și instanță a ei ființa trebuie să se distribuie, căci este Unu diferind de sine, dar privilegiul ei, la instanța supremă, ar fi de a nu avea decât o singură distribuie care *să nu difere de sine*... Este un gând metafizic pe care nici Heraclit și nici Parmenidele lui Platon nu au înțeles să îl invoce. Este gândul *Unu multiplu cel mai ridicat cel în care multiplul însuși este de fapt unu*”.

Mariana Șora (1984):”Instituirea de gânduri ieșite din gura personajului” (Noica) asemenea rotocoalelor cu text din „comics” conțin fără îndoială o cantitate nelimitată de idei de tot soiul de vederi frapante neașteptate. Dar, ca să rămân la această imagine, rotocoalele mai seamănă și cu baloanele de săpun; străpungându-le ce rămâne?”

Oare ce rămâne, nu din viața, ci din gândirea, nu a „personajului”, ci a filosofului Constantin Noica?